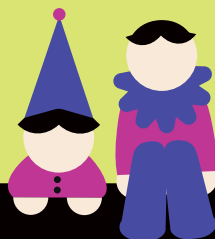

OPERA BRUNDIBAR

10 godina Muzike nade

Koprodukcija:
Music Art Project (MAP) i Opera & teatar Madlenianum
Menadžment projekta (MAP):
Produkcija / organizacija: Đurđa Papazoglu
Asistent produkcije: Sara Đorđević
Protokol: Dijana Opačić-Nikolić

Hor i orkestar: Muzika nade (MAP)
Organizacija, scenografija i tehnička realizacija:
Opera & teatar Madlenianum
Organizator: Mila Ilić
Masker: Mirjana Rakić
Sufler: Zorica Rakić

Hans Krasa

BRUNDIBAR

dečja opera u dva čina (izvodi se bez pauze) | praška verzija

*Libreto: Adolf Hofmajster
Prevod: Nataša Srdić
Prepev: Marijana Mijanović*

*Umetničko (muzičko) vođstvo: Marijana Mijanović
Dirigent: Milan Nedeljković
Reditelj i dizajner svetla: Aleksandar Nikolić
Asistent reditelja i scenski pokret: Boris Ercegović
Scenograf i kostimograf: Tanja Žiropađa*

*Priprema vokalnog ansambla: Marijana Mijanović
Asistenti pripreme: Đurđa Papazoglu, Radmila Knežević*

Lica

*Brundibar (bariton): Vladimir Andrić
Jovica: Ognjen Dimić / Ismet Todor
Anica: Teodora Vičić / Anita Carević
Policajac: Kristina Rukljić
Mlekar: Viktorija Šutanovac
Pekar: Mila Kolundžić
Sladoledžija: Jovana Kolundžić
Klavirski saradnik: Dragana Anđelić Bunjac
Koncertmajstor: Mirjana Nešković
Inspicijent: Jovana Gavrilović*

Vokalni ansambl

PSI

Ismet Todor
Ognjen Dimić
Jovan Vladulov
Mitar Boškov
Erduan Čerimi
Nikola Marjanović
Filip Trajković
Eljhar Golići
Stefan Mamuzić

MAČKE

Kristina Rukljić
Teodora Vičić
Viktorija Šutanovac
Borjana Pavičić
Aleksandra Boškov
Nađa Marjanović
Nevena Marjanović
Sara Đorđević

VRAPCI

Jovana Kolundžić
Mila Kolundžić
Maša Saković
Iskra Otašević
Anita Carević
Medina Maksutović
Lejla Ljatifović

HOR

Milorad Jovičin, Jovan Vičić, Aleksandar Mravik,
Emanuel Iseni, Kristijan Mehmed,
Vasilija Šćepanović, Nikolija Vidosavljević,
Nikolina Nagulić, Petra Jelić, Petra Jovanović,
Marija Stepanović, Naum Spasojević,
Rajna Mijatović, Zara Mladenović,
Milica Marković, Bogdan Stojanović, Marta
Stanojević, Lola Đoković.

Instrumentalni ansambl

VIOLINE

Mirjana Nešković, *koncertmajstor*, Milica Kostić,
Miloš Stevanović, Natalija Tatić, Tea Balint, Vojin Aleksić

VIOLONČELA

Tamara Ranković, Pavle Rakočević

UDARALJKE

Vid Milošević, Mia Jovanović

KLAVIR

Dragana Anđelić Bunjac

FLAUTA

Andrijana Aćimović

KLARINETI

Mihajlo Samoran, Ivan Ranković

TRUBE

Jovan Savić

HANS KRASA (1899–1944)

Rođen u Pragu, Krasa je kao dete učio klavir i violinu, a kompoziciju studirao na Nemačkoj muzičkoj akademiji u Pragu. Već kao dvadesetdvogodišnjak skreće pažnju ciklusom Četiri orkestarske pesme, op. 1 (1921). Njegov rukopis prepoznaje se po spoju modernog senzibiliteta i sigurnog pozorišnog instinkta: muzika je precizna, scenski funkcionalna i živa u ritmu i boji.

Brundibar je dovršen pre njegovog hapšenja 1942. Nakon deportacije u Terezín, oslanjajući se na klavirsku partituru i sećanje na orkestarsku verziju, Krasa prerađuje delo za dostupne instrumente i učestvuje u organizovanju muzičkih aktivnosti. Godine 1944. deportovan je u Aušvic i ubijen u oktobru iste godine. Njegov opus, i pored nasilno prekinutog života, ostaje svedočanstvo discipline, topline i vere u scensko zajedništvo.

ADOLF HOFMAJSTER (1902–1973)

Pisac, karikaturista, scenograf i kulturni radnik, Hofmajster je pripadao praškoj avangardi i bio blizak teatru. Libreto za Brundibar napisao je 1938, u godini kada se prostor javnog delovanja jevrejske zajednice gasi. Ubrzo potom napušta Prag i izbegava deportaciju.

Njegova scenska pismenost vidi se u jasnim, brzopokretnim situacijama i u umeću da sa malo teksta otvori prostor muzici i ansamblu. Priča je detetu razumljiva, ali nije naivna: odrasli svet ume da bude tvrd i ravnodušan, dok se dečja čistota namere pokazuje kao ispravniji osećaj za pravdu. U logorskim okolnostima završnica dobija dodatnu težinu, pomerajući naglasak ka ideji pravde, i time otkriva koliko je tekst od početka bio okrenut odgovornosti zajednice.

OPERA BRUNDIBAR

Brundibar je dečja opera u dva čina na libreto Adolfa Hofmajstera i muziku Hansa Krase, nastala 1938. za konkurs opera namenjenih deci. Priča je gotovo bajkovita: Anica i Jovica pokušavaju da zarade novac za mleko bolesnoj majci, ali ih na trgu potiskuje ulični svirač Brundibar. On ne pobeđuje zato što je u pravu, nego zato što je bezobziran i glasniji — a svet odraslih često pristaje na tu meru, makar i ćutanjem. Preokret u operi ne dolazi kao čudo, već kao dogovor. Kada se deca okupe u hor, njihov glas prestaje da bude pojedinačna molba i postaje zajednički čin: sabranost umesto nadglasavanja, ritam savezništva umesto straha i usamljenosti. Brundibar se ne igra „za” decu, već „sa” decom, jer predstavlja kako zajedništvo stvara red tamo gde ga odrasli nisu uspostavili. U toj jednostavnosti leži ozbiljnost dela. Brundibar nije bajka o lakoj pobedi, već lekcija o tome kako se red i pravda grade glasovima koji pripadaju svima.

PRVE PROBE I IZVOĐENJE

U Pragu na izmaku tridesetih, dok se javni život jevrejske zajednice naglo sužava, sudbina Brundibara prelama se između dovršenog dela i zatvorenih vrata institucionalnih pozornica. Probe se prekidaju, umetnici se potiskuju iz pozorišta i koncertnih sala, a rad se seli u privatne prostore i zatvorene krugove. Ključni trenutak su probe u jevrejskom sirotištu u ulici Belgička, domu i školi za decu koja su već tada živela sa gubicima i prekinutim školovanjem i porodičnim životom. Tu je 1941. izvedena prva predstava. Arhitekta i scenograf František Zelenka gradi sažet scenski svet minimalnim sredstvima, a mali instrumentalni sastav — prilagođen prostoru i mogućnostima — ističe ono što je u delu presudno: dečji glas kao nosilac radnje i hor kao mesto zajedničke odgovornosti.

TEREZIN: ADAPTACIJA, IZVOĐENJA I ZLOUPOTREBA

Potom slede deportacije: Krasa, Zelenka i brojni saradnici dospevaju u Terezín, a do jula 1943. deportuju se i deca iz ansambla i veliki deo osoblja. U Terezínu Brundibar biva prerađen i prilagođen uslovima prinude. Krasa, oslanjajući se na klavirsku partituru i sećanje na orkestarsku verziju, prilagođava delo dostupnim instrumentima u malom ansamblu, tako da se zadrže ritmička jasnoća, brze promene boja i, najvažnije, zvučnost dečjih glasova. U svedočenjima preživelih Brundibar se pamti kao način da se sačuva osećanje reda i pravde onda kada je sve oko njih bilo protiv toga. Delo se izvodi 55 puta, uz ogromno interesovanje publike. U avgustu 1944. predstava se izvodi pred delegacijom Međunarodnog komiteta Crvenog krsta u okviru nacističke propagande, a potom se snima i film od kojeg su ostali pojedini fragmenti. Najdublja protivrečnost ostaje neizbrisiva: dečji hor, koji je iznutra bio iskustvo dostojanstva i zajedništva, spolja je korišćen kao dekor za prikriivanje nasilja. Ubrzo potom slede deportacije u Aušvic-Birkenau i gotovo svi učesnici ansambla bivaju ubijeni.

Izvođenje iz Terezína:

SADRŽAJ

I ČIN

Posle posete lekara, koji kaže da majci treba mleko, Anica i Jovica odlaze na gradski trg nadajući se pomoći. Odrasli ih odbijaju: besplatno neće dobiti ništa i niko im ne priskače u pomoć. Tada odlučuju da pokušaju da zarade pevanjem. Brundibar, ulični verglaš koji je prisvojio prostor bukom i bezobzirnošću, potiskuje ih; iako pevaju, niko ne obraća pažnju. U pokušaju da se spasu poniženja i da ih neko čuje, deca karikiraju Brundibara. Umesto razumevanja, nailaze na grub odgovor gomile; Brundibar doziva policajca.

Trg se „čisti” od dece, ne od onoga ko ih potiskuje. Anica i Jovica bivaju oterani — bez novca i bez zaštite. Ostavljeni napolju, shvataju da se takvom svetu ne može suprotstaviti pojedinačno. Tada nastupaju Vrabac, Mačka i Pas — ne kao čarolija, već kao saveznici s jasnim predlogom: okupiti drugu decu, udružiti glasove i izaći na trg kao hor.

II ČIN

Zora budi trg. Vrabac, Mačka i Pas šire vest i pozivaju đake da udruže glasove. Školarci pristižu, a muzika dobija oblik zajednice. Jovica, kao mali dirigent, okuplja grupu; Anica daje intonaciju i pesma počinje s jasnim razlogom — da se pomogne bolesnoj majci. Pesma "Gledala mamica" okuplja prolaznike i preusmerava pažnju sa dnevne buke na ono što je važno.

Nasuprot tome, Brundibar nudi repertoar zabave. Kada Brundibar, videvši da gubi pažnju, krišom ukrade kapu s priložima, životinje daju znak, deca se okupljaju i zatvaraju obruč. Nepravda se ispravlja javno, bez ponižavanja, uz povraćaj onome kome novac pripada. Završne strofe slave zajedničku hrabrost: „nismo se bojali, drhtali, nego se zajedno borili”.

MUZIČKI JEZIK I ULOGA ANSAMBLA

Muzički jezik Brundibara

Brundibar se i danas izvodi širom sveta jer je istovremeno precizno pozorišno delo i opera čiji smisao ne ostaje zatvoren u vremenu nastanka. Krasina partitura sastavljena je od kratkih brojeva sa jasnim formama: brze smene scena, pregledne muzičke celine i jasan puls koji pokreće radnju. U melodici se prepliću gradska popularna muzika međuratnog doba, diskretan džez i melodije češkog folklora. Ta kombinacija je mladima bliska: teme se lako pamte. Istovremeno traže tačnu intonaciju, zajedničko disanje i uredno fraziranje.

Zašto hor nije „dekor“

Hor u ovoj operi nije pozadina, već aktivni protagonista i dramaturški motor. Pisanje je često homofono, sa unisonim ulazima i kratkim kanonskim odsecima, što obezbeđuje jasnoću teksta i kolektivni razvoj radnje. U prelomnim trenucima upravo hor menja tok scene: zajednički ulazi, precizni akcenti i jasna dinamika pretvaraju pojedinačne glasove u jedinstvenu akciju. Zato finale ne zvuči kao „lepa tačka“, već kao događaj — zajednički glas koji menja odnose na sceni.

Orkestar: kontinuitet koji se čuje

Orkestar ove produkcije čine **alumni programa i muzičari-saradnici** — mladi umetnici koji ne dolaze samo da odsviraju predstavu, već da zajedno sa nama grade ansambl. Alumni donose ono što se prepoznaje u samom zvuku: stabilan puls, odgovornost za celinu i sigurnost u zajedničkom disanju. Deo muzičara je nastupao **u okviru naše mreže — Sistema Europe Youth Orchestra (SEYO)**, na velikim evropskim scenama, uključujući i **“Milansku skalu”**.

Uz njih su muzičari-saradnici koji kroz mentorske probe prenose iskustvo, ujednačavaju stil i podižu standard tona — tako da znanje kruži, a atmosfera ostane i profesionalna i podržavajuća.

ZAJEDNIČKI GLAS: BRUNDIBAR I „MUZIKA NADE“

Poštenje prema kontekstu za nas znači da *Brundibar* ostane razumljiv i blizak detetu, a da se istorijski okvir ne prećuti, već jasno drži u vidiku. Nepravda u radnji zato dobija jasan scenski i muzički oblik — dovoljno čitljiv da je dete prepozna, dovoljno ozbiljan da je ne umanju, uz jasnu dikciju i čitljiv tok radnje.

Zajednički zvuk gradimo postupno: deca rade u svojim školama, a zatim se iz šire baze formira izvođački ansambl sa gušćim rasporedom: češće probe, duže sesije, povezivanje muzike, scenskog pokreta i teksta. To nije podela na „bolje/lošije“, nego put ansambla: neko prvo nađe sigurnost u grupi, neko ranije preuzme odgovornost na sceni. Bitno je da dete oseti da se u horu ne „bira vrednost“, nego gradi sposobnost — da se sluša drugi, čuva zajednički tempo i uklopi sopstveni glas bez gubitka ličnosti.

U radu sa decom disciplinu gradimo kao oslonac: dogovor o slušanju, ponavljanju i pouzdanosti jednih prema drugima. Značenje *Brundibara* uči se kroz probu i pevanje zajedno — pravda kao praksa, ne kao parola. Upravo su to i vrednosti programa „Muzika nade“: osnaživanje mladih kroz ansambl, društvena odgovornost u malim svakodnevnim postupcima, kontinuitet i osećaj pripadanja, kao i sigurnost da se njihov glas čuje.

OD SCENE DO SVAKODNEVICE

Finale Brundibara pokazuje kako se scenski preokret postiže usaglašenim zajedničkim delovanjem. MAP to pretvara u svakodnevnu rutinu: ono što je u operi „slika” postaje raspored, ponavljanje i navika.

MAP daje uslove za pristup i kontinuitet: instrument, stalni termin, mentora i podršku da dete dolazi redovno. Napredak se meri ostanom i napredovanjem kroz jasne korake — ne privilegijom. Ansamblovski zvuk koji publika čuje počiva na navikama u pozadini: dolazak na vreme, slušanje partnera, vođenje probe i beleženje napretka.

PORUKA DESETOGODIŠNJICE I OSTVARENJA

Muzika menja živote kada je dostupna, redovna i ozbiljno vođena. Tokom deset godina gradimo horove i orkestre kao mesta učenja slušanja, pouzdanosti i međusobne podrške; nastup je zaključak procesa, a ne sam sebi cilj. U praksi se to vidi u malim, preciznim stvarima: zajedničkom dahu i sigurnom „ulazu“, ujednačenom zvuku, strpljenju na probi i odgovornosti prema partneru — na sceni i van nje.

Program je uključio 2.800+ dece i mladih u 11 gradova/opština, oslonjen na mrežu od 31 škole i institucije. Kroz akreditovane obuke prošlo je 500+ nastavnika; 75 nastavnika je direktno radilo sa decom. Učešće 65%+ učenika iz osetljivih grupa, 70%+ prisustvo/retencija; 60%+ učesnika su devojčice. Ove brojke govore o kontinuitetu: koliko puta je dete došlo ponovo i ostalo dovoljno dugo da napreduje.

DOKAZI KOJI OBAVEZUJU

Studija CEP (2016) pokazuje: **100%** porast muzičke samoeфикаsnosti; **80%+** poboljšanja u dobrobiti, samopoštovanju, socijalnim veštinama, motivaciji i koncentraciji. Najveći efekti kod dece van muzičkih škola ($d \approx 0,6$) — tamo gde je podrška najpotrebnija.

MAP je deo mreže El Sistema/Sistema Europe; mladi muzičari učestvovali su u **SEYO** projektima i nastupali na velikim evropskim scenama, uključujući Southbank centar u Londonu.

U aprilu 2025. Evropska komisija dodelila je MAP-u drugu nagradu **EU Roma Integration Award** u oblasti obrazovanja — potvrdu da inkluzivno muzičko obrazovanje može da bude standard koji se gradi, prati i meri.

UMETNIČKO VODSTVO — Marijana Mijanović, kontraalt

Marijana Mijanović (Srbija/Švajcarska) studirala je klavir u Beogradu, a solo pevanje u Amsterdamu (Konzervatorijum Svelink). Međunarodni proboj ostvarila je 2000. na festivalu u Eks-an-Provansu kao Penelopa u Monteverdijevom Povratku Odiseja u domovinu (dir. Vilijam Kristi). Nastupala je na vodećim operskim scenama i prestižnim festivalima širom sveta, a sarađivala je sa istaknutim dirigentima i ansamblima istorijski informisanog izvođenja. Ostvarila je i zapažene operске uloge na brojnim audio i video izdanjima.“

PROŠIRENO:

DIRIGENT — Milan Nedeljković

Milan Nedeljković (Valjevo, 1976) studirao je dirigovanje na FMU u Beogradu (klasa Stanko Šepić). Od 2001. je dirigent i orkestrator Pozorišta na Terazijama, gde je vodio niz velikih produkcija. Stalni je saradnik Muzičke produkcije RTS-a i sarađuje sa vodećim orkestrima u Srbiji, realizujući i veliki broj snimaka. Dobitnik je nagrada Pozorišta na Terazijama i priznanja “Zlatni vitez” (Moskva, 2018).

PROŠIRENO:

REDITELJ — Aleksandar Nikolić

Aleksandar Nikolić doktorirao je opersku režiju na FDU u Beogradu (2023). Režirao je više od 50 operskih i scenskih naslova u Srbiji i inostranstvu; angažovan je u Operi Narodnog pozorišta u Beogradu i Operi SNP u Novom Sadu, a radio je i u Kraljevskoj operi u Londonu (Royal Opera House). Njegov rad obuhvata klasičan repertoar i savremene projekte, uz međunarodna gostovanja.

PROŠIRENO:

SOLISTA (bariton) – Vladimir Andrić

Vladimir Andrić (Valjevo, 1972) studije pevanja završio je u Novom Sadu u klasi prof. Biserke Cvejić. Debitovao je u Narodnom pozorištu u Beogradu 1994, a od 1996. je član Opere Narodnog pozorišta, gde je tumačio niz vodećih baritonskih uloga u italijanskom, francuskom i nemačkom repertoaru. Tokom karijere sarađivao je sa brojnim istaknutim solistima i dirigentima, a njegovo dugogodišnje iskustvo obuhvata širok repertoar i veliki broj premijera i repriznih izvođenja na sceni Narodnog pozorišta.

PROŠIRENO:

SCENOGRAF/KOSTIMOGRAF – Tanja Žiropada

Tanja Žiropada (Beograd, 1983) diplomirala je scenografiju na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu (2009). Potpisuje scenografiju i/ili kostim za više od 100 predstava u Narodnom pozorištu u Beogradu i nizu pozorišta i institucija u Srbiji i regionu. Pored scenografije bavi se grafičkim dizajnom i organizacijom događaja, a u periodu 2023–2025 bila je tehnički direktor Pozorišta Puž.“

Povodom obeležavanja 10 godina programa, izražavamo iskrenu zahvalnost pre svega profesorima i pedagozima koji su svojim znanjem, vremenom i posvećenošću nosili ovaj proces iz dana u dan. Posebno zahvaljujemo **Radmili Knežević**, saradnici programa „**Muzika nade**“ i **Prvog beogradskog pevačkog društva**, kao i profesorima **Ireni Simić** i **Bojanu Veljkoviću** iz **muzičke škole „Milenko Živković“** (Paraćin) i **Mariji Mutavdžić** iz OŠ „Sutjeska“.

Zahvaljujemo školama, kulturnim ustanovama, nastavnicima, saradnicima, partnerima i donatorima koji su omogućili da muzika bude dostupna tamo gde je najpotrebnija — i da se zajednički glas čuje kao pravilo, ne kao izuzetak.

Posebno zahvaljujemo našim partnerskim školama i njihovim timovima: OŠ „Sutjeska“, OŠ „Branko Pešić“, muzičkoj školi „Milenko Živković“ (Paraćin) i muzičkoj školi „Dr. Vojislav Vučković“, čiji su učenici svojom posvećenošću, disciplinom i radošću stvaranja dali snažan pečat ovom izvođenju. Zahvaljujemo i učesnicima iz hora Prvog beogradskog pevačkog društva na dragocenoj umetničkoj podršci, zajedništvu i zvuku koji je nosio scenu.

Zahvalnost upućujemo glumcima **Ivanu Jevtoviću** i **Jeleni Blagojević** — njihov profesionalizam i plemenita podrška mladim izvođačima bili su važan oslonac da se na sceni igra hrabro i u punom kapacitetu. Posebno zahvaljujemo i **Dejanu Vukeliću**, autoru našeg logotipa i vizuelnih detalja, na identitetu koji jasno i dostojanstveno prati naš rad.

Hvala svim učesnicima, mentorima, umetničkim i produkcionim saradnicima, kao i celokupnoj tehničkoj i organizacionoj ekipi — svima koji su bili vidljivi u svetlu reflektora i onima bez kojih se reflektori ne bi ni upalili.

I, naravno, jedno posebno hvala **roditeljima/starateljima**: na strpljenju tokom proba, na „životu po rasporedu“ koji je opera donela u kuću, na bodrenju u trenucima umora, kao i na tome što su svojoj deci bili najpouzdanija podrška dok su učila profesionalne korake i prolazila kroz sve etape ove produkcije.

Ako želiš da program traje i raste, postani mesečni donator — QR je na zadnjoj korici.
Saznaj više na muzikanade.rs

Posebnu zahvalnost upućujemo partnerima i sponzorima projekta, čija je podrška omogućila da se ova produkcija realizuje sa visokim umetničkim i organizacionim standardima.

Njihovo poverenje u program Muzika nade i razumevanje značaja dostupnog muzičkog obrazovanja za svako dete predstavljaju važan oslonac u našem radu i potvrdu da zajedništvo kulture, obrazovanja i solidarnosti donosi trajne promene.

Music Art Project (MAP) — Program “Muzika nade”
muzikanade.rs
office@musicartpro.rs
musicartproject.rs@gmail.com

POSTANI MESEČNI DONATOR

Brundibar nas podseća da se snaga rađa kada se udružimo —
a „Muzika nade“ već deset godina gradi prostor u kome
deca rastu zajedno.

Postani mesečni donator i podrži stabilnost programa: naš tim u tvoje
ime planira, realizuje i donosi muziku deci i školama tamo gde je
najpotrebnija.

Kompanije i institucije pozivamo da nam se jave za partnerstva i
zajedničke projekte.